

Träffpunkt Lettland

Det är inte många mil till Lettland och dess huvudstad Riga, men det är inte mycket vi vet om landet, dess kultur, historia, språk och människor som bor där. Under några dagar i september reste ett antal medlemmar över till Riga. Träffpunkt Lettland var ett led i samarbetet över gränserna, ett samarbete i att börja lära känna varandra reumatiker emellan.

Under dessa dagar deltog ett antal lettiska vänner, personer som börjat bilda reumatikerföreningar, och som försöker ordna möten, skapa kontakter, ja allt det vi känner till från vår egen verksamhet. Men det är en otrolig skillnad. Det är minsann inte lätt, när det inte bara fattas pengar, det finns överhuvudtaget inga pengar, och människor har fullt upp med att överleva för dagen. Då förstår man om det varken finns krafter eller idéer kvar för att vara engagerad i föreningsliv, även om behov och önskemål finns. Men de som ändå orkar med är en obotligt idealistisk skara, som lägger ner själ och hjärta i uppbyggnaden av ett lettiskt Reumatikerförbund, och de har hjälp och stöttning från förbundet i Sverige.

Ungt förbund

Lettlands Reumatikerförbund bildades för ca 2 år sedan och har ca 400 medlemmar, varav 25% är barn. Förbundet har nu 9 regionala avdelningar, och är en av de tre största patientorganisationerna i landet. En eldsjäl i förbundet är Dzina Termene, som är projektledare samt ledamot. En annan eldsjäl är ordföranden i det lettiska Reumatikerförbundet, reumatolog Janis Arajs.

Reumatikerförbundets kansli återfinns i ett otroligt slitet och nedgången hus i Riga, men där finns en dator, en fax och en kopiator, och på något vis så fungerar det i det här minimala rummet som de har tillgång till, fast den svenska gruppen undrade nog i sina stilla sinnen hur det egentligen gick till. Det lettiska förbundet har en organisation för unga reumatiker, och de gläds över samarbetet och stöttningen de

får från unga reumatiker i Sverige. Ambitionerna är stora, bl a har de snart en hemsida klar för barn och ungdomar.

Jurmala

Deltagarna var inkvarterade i rehabiliteringscentret Vaivaris, som byggdes under sovjettiden. Vaivaris ligger i Jurmala, ca två mil från Riga vid Rigakusten. Byggnaden är en jättekoloss i cement.

Jurmala är ett till stora delar ett gammalt, mycket förfallet samhälle. De fina trähusen från sekelskiftet har alltsedan ryssarna övertog makten under andra världskriget stått tomma. Husen återgår nu till lettiska ägare, men om inte restaurering sker inom det snaraste, har en stor kulturskatt försvunnit från Jurmala. Jurmala har alltid varit en populär bad- och rekreationsort, och i helgerna är tågen på förmiddagarna överfulla av Rigabor som har barn, picknickkorgar och säkerligen även svärmor med sig för att njuta av bad och sol. På eftermiddagarna är tågen lika överfulla av solbrända Rigabor som åker hem.

Innehållsrika dagar

Ett besök gjordes på Ligatne Nationella Rehabiliteringscentrum, som ligger drygt 6 mil från Riga. Information gavs om rehabilitering och rekreation, och det som bl a skiljer från vår svenska rehabilitering, är att här går den alternativa behandlingen många gånger hand i hand med skolmedicinen. Byggnaden byggdes 1980 och ägs och drivs av staten. Rehabiliteringscentrat i sin nuvarande form har funnits sedan 1993, innan dess var det ett vilohem för kommunistpartiets funktionärer. Lokalerna börjar handikappanpassas. Varje år behandlas 1.000 patienter här, men det är även omtyckt som vanligt rekreationsställe. 120 personer finns anställda, varav 6 är läkare, på cirka 55-60 patienter.

Anläggningen ligger i en nationalpark där sedan resenärerna tog sig en kilometerlång promenad bland olika träskulpturer som gjorts efter en lettisk sagopjä. Letterna älskar sitt

land och sin natur, eken är lettlands nationalträd och prästkragen dess nationalblomma. Och just prästkragen återfinns i det lettiska Reumatikerförbundets logotype.

Även Riga stad besöktes av träffpunktens deltagare. Guidning skedde genom gamla stan, som nu rustas upp. De centrala delarna bär många spår av olika härskare och tidsepoker, där även svenskarna har regerat och härjat. Men förvånansvärt lite av de gamla delarna har påverkats av den ryska tiden från andra världskriget fram till 1991, även om förfallet givetvis fick gå för långt. Men hellre förfall än rivning.

En kulturfest att minnas

Den lettiska kulturen har fått ligga i träda, den har fungerat underjordiskt, men den har överlevt. Och den blomstrar som aldrig förr. Poeter, musiker och artister skattas högt, och det förstår man till fullo. Letterna bjöd de svenska deltagarna på en oförglömlig kväll, där huden fullkomligt knottrade sig av välbehag. Från lettiska ambassaden i Stockholm deltog kultur- och utbildningsattachén Juris Kronbergs. Hans föräldrar flydde till Sverige under kriget innan han föddes. Han är inte enbart attaché, han är även författare och poet bland mycket annat, och under kvällen läste han några av sina dikter, och översatte andras. Poeterna och översättarna Knuts Skujenieks och Uldis Berzins läste egna dikter med en inlevelse som höll åhörarna i ett järngrepp. Musikgruppen "Ilgi" underhöll med musik och sång. De har spelat tillsammans i 19 år, och har plockat fram folkmusik som de framför på ett nytt kraftfullt sätt.

Vid den middag som följde, hölls tacktal, gåvor överlämnades och togs emot. Reumatikerdistriktets ordförande i Gävleborg Anna-Lisa Hörnfeldt berättade att distriktet kommer att stötta de föreningar som beslutar att ha ett vänortssamarbete med regionerna i Lettland. Fler distrikt och lokalföreningar har redan inlett samarbete eller är på väg att göra det.

Att arbeta vidare

Behoven är stora i Lettland på alla plan. Men vårt förbund har påbörjat ett arbete som redan bär fukt, och om lokalföreningar och distrikt utvecklar samarbetet på sin nivå med lokala kontakter, så är det en stor hjälp på vägen. Pengar behövs, men även material och utrustning. Reumatikerförbundet i Sverige har låtit översätta studiematerialet "Av egen kraft" till lettiska, och representanter från förbundet har varit över för att utbilda studiecirkelledare.

Gun Israelsson och Kerstin Sörlin var ett par av deltagarna på träffpunkten i Lettland. Vid en pratstund vid frukostbordet summerar de dagarna så här:

– Det har varit intressant och annorlunda. Vi har lärt oss mycket, och det vore bra om distrikt och lokalföreningar börjar samarbeta över gränserna. Maten har varit mycket god och välsmakande. Standarden är nog lite väl dålig, bl a så är sängarna obekväma, och kuddarna stenhårda, och rum och badrum är slitna. Men det är ett otroligt vackert land, Riga är en gammal fin stad, och vi har verkligen blivit vänligt bemötta.

– Vi återkommer gärna, men väntar nog några år tills standarden har höjts lite.

Text och foto Greta Thorén

